

Κοιτάζοντας κατάματα τις σκιές

Ο Μάνος Κοντολέων κρίνει το παρόν στηριζόμενος στον μύθο των Ατρείδων

ΜΑΝΟΣ ΚΟΝΤΟΛΕΩΝ
Οι σκιές της Κλυταιμνήστρας
εκδ. Πατάκη, 2021, σελ. 216

της ΤΕΣΣΕ ΜΠΑΪΛΑ

«Ένας θάνατος που διαρκεί ολόκληρη ζωή, μια ζωή που πριν αφανιστεί έχει αποκτήσει την ακαμψία του θανάτου». Μια σπαρακτικά ομολογία για την αγωνία της ανθρώπινης περιπέτειας, την τελική αναμέτρηση με τον μεγάλο νικητή, τον θάνατο, την εξουσία, τον έρωτα και εντέλει το ίδιο το πεπρωμένο είναι το νέο βιβλίο που υπογράφει ο Μάνος Κοντολέων, με τίτλο «Οι σκιές της Κλυταιμνήστρας», από τις εκδόσεις Πατάκη.

Εμπειρος συγγραφέας ο Μάνος Κοντολέων, με μια τεράστια συγγραφική παρακαταθήκη, ιχνεύει τις σκιές εκείνες που ακροβατούν στην ψυχή και καθορίζουν τη μοίρα, υπογράφοντας ένα κείμενο απόλυτα σύγχρονο και διαχρονικό. Ορμημένος από τη διαχρονικότητα που ενυπάρχει στους ήρωες που γνωρίσαμε από τα Ομηρικά έπη στέκεται με δεξιοτεχνία απέναντι στα λογοτεχνικά εκείνα πρόσωπα που συνομι-

λούν με την αθανασία και φέρνει στην επιφάνεια τόσο τις λειψάνιες ψυχικές τους διακυμάνσεις απέναντι στα γεγονότα που σημάδεψαν την πορεία τους στο ορφικό μεταίχμιο της τραγωδίας, όσο και την ιδεολογική, πολιτική και εντέλει κοινωνική διάσταση των γεγονότων αυτών. Με εντιμότητα, απaráμιλλη αφηγηματική μαεστρία και ηδυσμένο λόγο ο συγγραφέας αναπλάθει και ανασυστήνει ήρωες γνώριμους, δίνοντάς τους μια σύγχρονη φωνή, ώστε να αναφανούν οι αρχαίοι συμβολισμοί και να συντελεστεί η ξεκάθαρη σύνδεσή τους με τη σημερινή εποχή.

Το δίπολο των πρωταγωνιστικών χαρακτήρων που δημιουργούν η Κλυταιμνήστρα και ο Ορέστης γίνεται η αφορμή για να αναδυθεί στο κείμενο η δύναμη των παθών, η εξελικτική πορεία μιας σχέσης που διαποτίζεται από το αίμα των επιλογών και καθορίζει τα αίτια και τα αιτιατά που συνδέουν θύτες και θύματα. Άνθρωποι που μετατρέπονται σε αθύρματα της εξουσίας, της μισαλλοδοξίας και των προσωπικών τους παθών, αφού «μόνο πάθη κα-

Στο μυθιστόρημα του Κοντολέων η Κλυταιμνήστρα (στη φωτ. όπως την οραμάτισε η χορογράφος Μάρθα Γκρέι-αμ) γίνεται το σύμβολο της αμετάκλητης και ανελήπτης μοίρας, που την παρασύρει από την ανασφάλεια και τη μοναξιά στο πάθος και εντέλει στην τραγική οδύνη ενός θανάτου σπαρακτικού από τα χέρια του γιου της.

Άνθρωποι που μετατρέπονται σε αθύρματα της εξουσίας, της μισαλλοδοξίας και των προσωπικών τους παθών, αφού «μόνο πάθη καθορίζουν τον ρυθμό των βημάτων τους».

καθορίζουν τον ρυθμό των βημάτων τους». Πάθη σκοτεινά, δυσοίωνα, απειλητικά.

Ο Κοντολέων βουτάει στα μαιανδρικά νερά των παθών αυτών που ταλανίζουν τους ήρωές του και δονούν συθέμελα τη ζωή τους. Γίνεται και ο ίδιος μια σκιά ανάμεσα σε εκείνες που τους βασα-

νίζουν και, αφομοιωμένος στον κόσμο τους, αφοουγκράζεται τις πιο κρυφές τους σκέψεις. Αργοσαλεύει εντός τους, ανασκαλεύοντας τα σωθικά τους. Για να ανακαλύψει και ο ίδιος το ιδεολογικό πρόσημο των επιλογών τους. Στο ζοφερό τους σύμπαν αναζητεί να ανακαλύψει το κρυμμένο φως των πρώων του. Να μάθει αν τελικά υπάρχει μέσα τους έστω και λίγο –ο ίδιος είναι βέβαιος πως πράγματι υπάρχει– και να τους κατασπύσει ικανούς να αντιμετωπίσουν τη μοναξιά και την καταπίεση, τη φθορά της φιλοδοξίας και το έρεβος που φέρει μια ζωή όταν τη συνοδεύει ακροπατώντας πίσω της ο θάνατος.

Στο έργο του Κοντολέων η Κλυταιμνήστρα γίνεται το σύμβολο της αμετάκλητης και ανελήπτης μοίρας που την παρασύρει από

την ανασφάλεια και τη μοναξιά στο πάθος και εντέλει στην τραγική οδύνη ενός θανάτου σπαρακτικού από τα χέρια του γιου της. Και ο Ορέστης, θύμα και ο ίδιος αυτής της μοίρας, καταποντίζεται στα κολοσσιαία βάραθρα μιας δραματικής κόλασης, αυτής που θα τον μετατρέψει σε θύτη και θα σπλίσει το χέρι του με το μαχαίρι της μητροκτονίας. Αλλά πρώτα θα σφαγιάσει τον ίδιο και θα τον τυλίξει «στη σκοτεινιά των σκέψεών του». Η τρίτοπρόσωπη αφήγηση της Κλυταιμνήστρας εναλλάσσεται με την πρωτοπρόσωπη του Ορέστη σε ένα κρεσέντο γλωσσικής αισθητικής που άλλοτε με σπαρακτικό ρεαλισμό και άλλοτε με έναν υποδόριο λυρισμό συνθέτει ένα κείμενο που βριθεί συμβολισμών και αλληγοριών, με αφορμή τα πάθη της οι-

Μια σπαρακτική ομολογία για την αγωνία της ανθρώπινης περιπέτειας.

κογένειας των Ατρείδων, επικεντρωμένο ωστόσο στις επιλογές εκείνες που οδηγούν μια γυναίκα στη δολοφονία του άντρα της και έναν γιο στην εκτέλεση της ίδιας του της μητέρας. Σε ένα παιχνίδι εξουσίας και ερμηνείας των ερμυλων ταυτοτήτων και των ρόλων τους στην πορεία του κόσμου. Και για να το πετύχει αυτό ο συγγραφέας δεν καταγράφει απλώς την ήδη γνωστή ιστορία. Κάτι τέτοιο δεν του αρκεί. Μελετά και καταβυθίζεται σε μια σειρά ιστορικών και λογοτεχνικών πηγών που, αν και παραμένουν αθέατες κατά την αφήγηση, διαπερνούν το κείμενο ωσωμικά αναδεικνύοντας έτσι τη συγγραφική δεξιοτεχνία.

Για ακόμη μία φορά ο Κοντολέων κρίνει το παρόν μέσα από την αναγωγή του στο παρελθόν, στηριζόμενος στον ομηρικό μύθο, εξετάζοντάς τον στο πλαίσιο μιας σύγχρονης οπτικής. Και αγκαλιάζει τους αρχαίους ήρωες φωτίζοντας τις αξίες που διαχρονικά φέρουν για να τους τοποθετήσει στις σύγχρονες κοινωνίες και να στυλιτεύσει την παρακμή τους υπογράφοντας ένα εξαιρετικό μυθιστόρημα.